

63
27. júní

3. gr.

Eignarnámið skal framkvæmt samkvæmt lögum nr. 61, 14. nóv. 1917.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið í Reykjavík, 27. júní 1921.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.
(L. S.)

Pjetur Jónsson.

64
27. júní

L ö g

um

stofnun Ríkisveðbanka Íslands.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð konungur Íslands og Danmerkur,
Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski,
Láenberg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefir fallist á lög þessi og Vjer staðfest þau
með samþykki Voru:

I. Almenn ákvæði.

1. gr.

Banka skal stofna í Reykjavík, er nefnist „Ríkisveðbanki Ísland“. Tilgangur hans er:

1. að veita lán, trygð með veði í fasteignum á Íslandi.
2. að veita lán, trygð með ábyrgð bæjar-, sýslu- eða sveitarfjelaga.
3. að veita lán til löggiltra fjelaga fasteignaeigenda, er hafa með höndum samvinnumannvirki til umbóta á fasteignum, svo sem áveitur á engi, raforkuveitur, samgirðingar eða önnur álíka mannvirki, og sjeu lánin trygð með veði í afgangi af eignunum, með samskonar forgangsrietti fyrir öllum veðskuldum sem opinberir skattar væru.

4. að veita lán eða kaupa skuldabréf, trygð með veði í fasteign og auk þess með fullri ábyrgð ríkisins.
5. að gefa út og selja bankavaxtabréf fyrir þeim fjárhæðum, er bankinn ver til útlána samkvæmt ofansögðu, alt að áttfaldri upphæð stofnsjóðs bankans.

64
27. júní

Öll lán bankans skulu veitt til endurgreiðslu með ákveðnum afborgunum um langt árabíll, en afborgunarlaus föst lán má aldrei veita.

2. gr.

Bankinn tekur við allri forsjá og stjórn veðdeildar Landsbanka Íslands, með öllum hennar skyldum og rjettindum. Að öðru leyti skulu lög og reglugerðir þær, sem nú gilda um veðdeild landsbankans, framvegis gilda um þessa deild Ríkisveðbanka Íslands, þar til allir fjórir flokkar bankavaxtabréfa veðdeildarinnar eru að fullu innleystir.

3. gr.

Ríkissjóður leggur bankanum til stofnfje, að upphæð 3 miljónir króna. Stofnfje þetta er eign ríkisins, en endurgreiðslu þess verður ekki krafist fyrri en bankinn hefir fullnægt öllum skuldbindingum sínum.

Stofnsjóð bankans má auka með nýjum fjárframlögum úr ríkissjóði eða með yfirfærslum úr varasjóði bankans. Með yfirfærslum úr varasjóði verður stofnsjóðurinn þó eigi hækkaður um meira en eina miljón kr., nema ný lagaheimild komi til.

4. gr.

Stofnfje bankans greiðir ríkissjóður af hendi þannig:

1. Úr ræktunarsjóði Íslands, í skuldabréfum eða peningum, eina miljón kr.
2. Úr kirkjujarðasjóði, í skuldabréfum, bankavaxtabréfum eða peningum, eina miljón kr.
3. Úr viðlagasjóði, í skuldabréfum eða peningum, eina miljón kr.

Þar til öðruvísi verður ákveðið, rennur andvirði þeirra þjóðjarða og kirkjujarða, er hjer eftir verða seldar, inn í stofnsjóð bankans og bætist við eign ræktunarsjóðs og kirkjujarðasjóðs í stofnsjóðnum.

Nú kemur fram tap á skuldabréfum þeim, sem verða lögð út stofnsjóðnum samkvæmt 1.—3. lið þessarar greinar, og minnar þá eign ríkissjóðs í stofnsjóðnum eins og tapinu nemur; en ef sjóðurinn við það lækkar niður fyrir 3 miljónir kr., bætir ríkissjóður honum það, er á vantar.

Af stofnfjenu greiðir bankinn 2% ársvexti fyrstu 10 árin eftir stofnun hans, en úr því 4% á ári. Renna vextirnir til ræktunarsjóðs, kirkjujarðasjóðs og viðlagasjóðs, að tilltölu við eign hvers þeirra í stofnsjóði bankans.

Nú hrökkva eigi tekjur bankans til þess að greiða vexti af stofnfjenu, og færir þá bankinn það, sem vantar á vextina, ríkissjóði til tekna, og greiðist sú inneign, án vaxta, þegar hagar bankans leyfir.

5. gr.

Hreinn ágóði af rekstri bankans skal lagður í varasjóð. Nú verður bankinn fyrir tapi, eða árstekjur hans hrökkva eigi fyrir útgjöldum, og greiðist þá það, er á vantar, úr varasjóði.

6. gr.

Bankinn gefur út skuldabréf, er hljóða á handhafa (bankavaxtabréf), en nafnskrá má þau í bókum bankans, og skal þá jafnframt ritað á brjefin, hver sje eigandi þeirra. Stjórn bankans kveður á um lögum, útlit og fjárhæð vaxtabréfanna, en sá af ráðherrum Íslands, er hefir yfirstjórn bankans, skal hafa samþykkt orðalag þeirra og efni. Til þess að vaxtabréfin sjeu skuldbindandi fyrir bankann, skulu þau vera undirrituð af bankastjórn, og auk þess á þau ritað vottorð ráðherra um, að þau sjeu skrásett í stjórnarráði Íslands. Brjefin skulu kveða á um greiðslu í íslenskri krónumynt. Þó má jafnframt á brjefunum telja upphæðina reiknaða til útlendra peninga.

Eigendur bankavaxtabréfanna geta fengið bankanum brjef sín til geymslu, gegn viðtökuskírteini, eða fengið þau innrituð og gerð óframseljanleg og óveðhæf um sinn, með áritun bankans á brjefin, hvorttveggja eftir nánari fyrirætlum reglugerðar.

Aldrei má vera í umferð meira af bankavaxtabréfum en nemur áttfaldri upphæð stofnsjóðsins, nje meira en nemur fjárhæð þeirri, er bankinn á í skuldabréfum fyrir lánum, að fráðregnum greiddum afborgunum af þeim, en að viðbættu því fje, er afborgað kann að hafa verið af lánum og bíður þess að verða notað til innlausnar vaxtabréfum. Eigi mega heldur vaxtabréf í umferð bera hærri vöxtu en tilsvareandi skuldabréf fyrir lánum.

Þó má bankinn, með samþykki stjórnarráðsins, gefa út og selja fyrirfram bankavaxtabréf fyrir alt að einni miljón kr. í einu. Skal þá andvirði þeirra, meðan það bíður þess að verða notað til útlána samkv. 1. gr., ávaxtað í Landsbanka Íslands eða á annan fulltryggan hátt, er stjórnarráð samþykkir.

7. gr.

Til tryggingar vaxtabréfum bankans er:

1. Skuldabréf þau, er bankinn fær frá lántakendum, og aðrar kröfur hans.
2. Varasjóður bankans.
3. Stofnsjóður bankans.
4. Ábyrgð ríkissjóðs fyrir 12½% af upphæð bankavaxtabréfa í umferð, þegar taka þarf til ábyrgðarinnar.

Ef taka þarf til trygginganna, skal það gert í þeirri röð, sem þær eru hjer taldar.

8. gr.

Vaxtabréf bankans skulu gefin út í flokkum (seríum). Ákveður banka-

stjórn, hvenær lokið skuli hverjum flokki; þó skal það ætíð gert áður en liðin **64**
eru 8 ár frá því, er flokkurinn var opnaður. Hafa má tvo flokka opna samtímis. **27. júní**

9. gr.

Bankastjórnin semur og ráðherra staðfestir reglugerð fyrir bankann, er breyta má eða bæta við þegar þörf gerist; þó mega ný reglugerðarákvæði ekki ná til bankavaxtabrjefa þeirra, sem áður eru út gefin.

Í reglugerð skal ákveðið tímatakmark, er innlausn allra vaxtabrjefa hvers flokks skal vera lokið. Þó skal aldrei ákveða innlausnartímann lengri en 55 ár, talið frá því er flokkur er opnaður.

Í reglugerðinni skal einnig kveðið á um vaxtahæð brjefanna; en hafa má í sama flokki tvær eða fleiri deildir með misháum vöxtum, og með happvinningum (sbr. 35. gr.) eða án þeirra.

10. gr.

Vaxtamiðar bankavaxtabrjefanna og útdregin vaxtabrjef skulu innleyst í bankanum sjálfum og í þeim peningastofnunum öðrum eða verslunarhúsum, innanlands eða utan, er bankastjórnin ákveður með samþykki stjórnarráðsins. Í reglugerð skal fyrirbætt, hvernig haga skuli auglýsingum um greiðslu þeirra.

Vaxtamiðar, sem komnir eru í gjalddaga, skulu gjaldgengir til lúkn-ingar sköttum og öðrum gjöldum til ríkissjóðs, og skulu gjaldheimtumenn ríkisins innleysa þá, ef þeir hafa fje fyrir hendi, er greiðast á í ríkissjóð.

11. gr.

Bankinn er undanþeginn öllum tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum, og vaxtabrjef hans skulu ávalt njóta sama skattfrelsis sem skulda-brjef ríkisins. Svo á bankinn og rjett á að fá ókeypis eignar- og veðbókarvottorð, til afnota fyrir sjálfan sig.

Ákveða má í reglugerð, að embættis- og sýslunarmenn ríkisins eða bæjar-, sýslu- eða sveitarfjelaga skuli endurgjaldslaust, eða gegn hæfilegri þóknun, er bankinn greiðir, veita honum upplýsingar og aðstoð, svo sem að láta í ljós álit sitt um verð fasteigna, að hafa eftirlit með viðhaldi veðsettra eigna, að annast innheimtu árgjalda frá lántakendum eða sölu bankavaxtabrjefa, eða að inna af hendi önnur álíka störf fyrir bankann.

II. Tryggingar fyrir lánum.

12. gr.

Fje bankans má lána gegn veði í hverskonar fasteign, sem vera skal, ef eignin, að áliti bankastjórnar og samkvæmt reglugerðarákvæðum bankans, er

64 27 júní tryggilegt veð fyrir láni til langs tíma. Lánsupphæðin má aldrei fara fram úr $\frac{3}{5}$ hlutum af virðingarverði fasteignarinnar, en innan þeirra takmarka má í reglugerð bankans ákveða, hve mikinn hluta verðs má mest lána út á fasteignir einstakra tegunda eða flokka.

Nú hefir bankinn minna fje en svo til umráða, að hann geti sint öllum lánbeiðnum, þótt tryggingar sjeu nægar, og skulu þá lán til landbúnaðar sitja fyrir öðrum. Nánari fyrirmæli til tryggingar því, að landbúnaðarlán njóti forgangsreittar, skulu sett með reglugerðarákvæðum.

Hús og önnur mannvirki, er eldur getur grandað, má því að eins taka gild sem veð, að þau sjeu váttrygð gegn brunahættu í váttryggingarstofnun, er bankastjórn og ráðherra telja góða og gilda.

Hús, sem notuð eru til iðnrekstrar eða eru ætluð til einhverrar sjerstakrar, óvenjulegrar starfrækslu, skulu eigi metin herra til lántöku en þau mundu verð til almennrar notkunar.

Að jafnaði skal eigi lánað nema gegn fyrsta veðrjetti. En það telst fyrsti veðrjettur, þótt áður hvíli fyrsta veðrjettarskuld á eigninni, ef lánið skal notað til þess að greiða hina eldri skuld og bankinn hefir uppfærslurjett á eftir henni, enda haldi hann þá eftir af láninu nægilegri upphæð til að losa öll eldri veðbönd af eigninni. — Það telst og fyrsti veðrjettur, er bankinn lánar út á eign, sem áður er veðsett honum eða veðdeild Landsbankans, til viðbótar við lán það, er hann eða veðdeildin hefir áður veitt.

Í reglugerð má þó ákveða, að bankinn geti tekið gildan veðrjett næst á eftir veðtrygðum skuldum eða kvöðum ákveðinnar tegundar, eða til ákveðinna stofnaða, þó svo, að lán bankans, að viðbættum eldri skuldbindingum á eigninni, fari eigi fram úr $\frac{3}{5}$ af verðgildi hennar. Af slíkum lánnum má taka sjerstakt áhættugjald, er greiðist með auknu tillagi til varasjóðs, eftir nánari fyrirmælum reglugerðar.

13. gr.

Eignir þær, er bankinn tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nákvæmar verður tiltekið í reglugerðum bankans, og skal þar meðal annars ákveða, hvernig virðingarmenn skuli útnefndir.

Þó má í reglugerð ákveða, að sjerstök virðing vegna lántökunnar þurfi eigi að fara fram, ef lánið fer eigi fram úr ákveðnum hluta af virðingarverði eignarinnar til skatts, alt að hálfri skattvirðingarupphæðinni, og önnur skilríki eru fyrir hendi, er reglugerð nánar tiltekur.

Lántakendur skulu, svo oft sem stjórn bankans krefst, láta honum í tje skilríki, er bankastjórnin tekur gild, fyrir því, að veðin hafi eigi rýrnað í verði, svo að bankanum geti eigi verið nein hætta búin. Láti lántakandi farast fyrir að senda slík skilríki samkvæmt kröfu bankans, eða hafi bankastjórn orðið þess vör, að veðsett eign hefir rýrnað í verði, getur bankinn látið fara fram skoðun eða nýja virðingu, á kostnað lántakanda.

14. gr.

Í virðingargerðum getur bankinn látið tilgreina sjerstaklega verð hverrar fasteignar, eins og hún er frá náttúrunnar hendi, sjálfrar jarðarinnar eða grunnsins, og hins vegar sjerstaklega verð þeirra mannvirkja, er gerð hafa verið á jörðinni eða grunninum, svo sem jarðbóta allskonar, bygginga og annara umbóta. Má í reglugerð bankans ákveða, að eigi skuli að jafnaði veitt hærri lán út á neina fasteign en nemur virðingarverði mannvirkja á eigninni, en að sjálfsögðu því að eins svo hátt, að lánið verði ekki yfir $\frac{3}{5}$ af virðingarverði allrar eignarinnar. Skal þá í reglugerðinni kveða nánar á um sundurgreining virðingarverðsins, og má meðal annars ákveða, að jarðabætur skuli, eftir nánar tiltekinn árafjöldi teljast til jarðarinnar sjálfrar, en eigi lengur til mannvirkja, er ætla má, að þær hafi löngu borgað kostnað sinn að fullu.

15. gr.

Ef lán það, sem sótt er um, er að öllu eða nokkru leyti ætlað til jarðabóta eða annara endurbóta á fasteignum, er hafa í för með sjer varanlega verðhækkun eignarinnar, má við virðingargerð meta sjerstaklega þá verðhækkun og miða lánsupphæðina við virðingarverð eignarinnar, að meðtaldri verðhækkuninni. Af láninu má þó eigi greiða út í byrjun meira en lána mætti út á eignina óbætta, en afganginn jafnóðum og endurbótin er gerð og kemur að gagni til verðhækkunar eigninni.

Áður en slíkt lán er veitt, skal vera fyrir hendi lýsing á mannvirkinu, kostnaðaráætlun og áætlun um arð af endurbótinni eða verðhækkun vegna hennar. Á undan hverri útborgun fari fram skoðun eða bráðabirgðamat á mannvirkinu, og skal aldrei meira útborgað af láninu en svo, að nemi $\frac{3}{5}$ af verði eignarinnar eins og endurbótinni er komið á hverjum tíma, þótt eigi yrði meira að henni unnið að sinni.

Í reglugerð skal gefa nánari fyrirmæli um lántökuskilyrði og útborgun slíkra lána.

16. gr.

Lán til bæjar-, sýslu- eða sveitarfjelaga, eða trygð með ábyrgð þeirra, skulu því að eins veitt, að stjórnarráðið eða önnur yfirskipuð stjórnarvöld, þau er hlut eiga að máli, hafi samþykkt lántökuna eða ábyrgðina.

Bankinn getur hve nær sem er kafið bæjar-, sýslu- eða sveitarfjelagið um skýrslu um eignir þess og efnahag og upplýsingar um alt það, er máli getur skift um trygging lánsins.

Í reglugerð bankans skal nánar ákveðið um lántökuskilyrði og trygging fyrir slíkum lánum.

17. gr.

Lán samkvæmt 3. lið 1. gr. veitir bankinn að eins þeim fjelögum, er stofnuð kunna að verða samkvæmt sjerstökum lögum og fá lögvarinn rjett

- 64 til að leggja afgjaldskvaðir á fasteignir, til greiðslu kostnaðar við samvinnu-
 27. júní fyrirtæki, til umbóta á þeim, með forgangsrjetti fyrir öllum veðskuldum. Skal
 taka upp í reglugerðir bankans nánari fyrirmæli um lán þessi og þess sjer-
 staklega gætt, að afgjaldskröfur þær, er bankinn fær að tryggingu, geti á
 engri fasteign orðið hærri en svara mundi til lánsupphæðar þeirrar, er bank-
 inn gæti veitt gegn veði í eigninni samkvæmt lögum þessum og öðrum út-
 lánsreglum bankans.

18. gr.

Nú verða stofnuð veðlánsfjelög, er ná yfir takmörkuð landssvæði, með
 sameiginlegri ábyrgð fjelagsmanna, og fjelagssamþykktir þeirra öðlast stað-
 festing stjórnarráðsins, enda telji bankastjórn og ráðherra útlánsreglur fje-
 laganna jafn-tryggilegar og Ríkisveðbankans; getur þá bankinn keypt skulda-
 brjef slíkra fjelaga eða veitt þeim lán, gegn tryggingu í veðskuldabryfum
 fjelagsmanna og öðrum eignum hvers fjelags, auk sameiginlegrar ábyrgðar
 lántakenda fjelagsins. Skal þá bankinn hafa nákvæmt eftirlit með rekstri
 hvers fjelags, sem nánar verður mælt fyrir um í reglugerð, og jafnan hafa
 í vörslum sínum eða umboðsmanns síns veðskuldabryf einstakra fjelagsmanna,
 að minsta kosti fyrir jafnmikilli upphæð og lán bankans til veðlánsfjelagsins
 nema á hverjum tíma.

Tillög til varasjóðs (sbr. 22. og 25. gr.) af þessum lánnum skulu sjer-
 staklega ákveðin með reglugerð, og mega þau lægri vera en af öðrum lán-
 um bankans.

19. gr.

Bankinn getur veitt lán eða keypt veðskuldabryf eða vaxtabryf, sem
 í sjálfu sjer eru trygð með nægilegu fasteignaveði, þótt veðin sjeu eigi eins
 tryggileg og krafist er annars í lögum þessum og reglugerðum bankans, ef
 lánin eða bryfin auk þess eru trygð með fullri ábyrgð ríkissjóðs. Tekur bank-
 inn bryf þessi með því gengi, er stjórn bankans og stjórnarráði Íslands kemur
 saman um, og skal gengið miðað við, að bankinn verði skaðlaus af kaupunum.

20. gr.

Í reglugerð má ákveða hæstu og lægstu upphæð einstaks láns. Þar skal
 og ákveða, hvað lánstíminn má vera lengstur fyrir hverja tegund tryggingar.
 Þó má eigi ákveða lengri útlánstíma fyrir neina tegund lána en 45 ár.

III. Skyldur og rjettindi lántakenda.

21. gr.

Lán þau, er bankinn veitir, má hann greiða, eftir vali hans sjálfs, í
 bankavaxtabryfum, eftir ákvæðisverði þeirra, eða í peningum, með þeirri

upphæð, sem hann getur fengið fyrir brjefin eða hefir þegar selt þau fyrir, að fráðregnum beinum kostnaði við sölu. Semja má um sölu bankavaxta- 64
brjefa hvers flokks fyrirfram í einu eða fleiru lagi, enda samþykki stjórn- 27. júní
arráðið söluverðið.

Um leið og lán er tekið skal lántakandi greiða í varasjóð bankans hundraðsgjald af lánsupphæðinni, er reglugerð bankans ákveður, þó eigi herra en 1%.

Lántakandi er skyldur að tilkynna bankanum þegar í stað, ef hann gerir verulegar breytingar á veðsettri fasteign, svo að eignin við það verði verðminni; sömuleiðis ef eignin rýrnar til muna í verðgildi af honum ósjálfráðum orsökum. Vanræki hann slíkar tilkynningar, getur stjórn bankans krafði hann um gjald til varasjóðs, allt að 1% af veðskuld hans.

Þegar veðsett fasteign er seld, skal kaupandi tilkynna bankanum eigendaskiftin skriflega innan 2 mánaða, að viðlagðri sekt, allt að 1% af veðskuldinni, er rennur í varasjóð.

Öll gjöld og sektir til varasjóðs skulu trygð með veði í eignum þeim, er bankinn hefir að tryggingu, á sama hátt og lánin sjálf og vextir af þeim.

23. gr.

Lánun þeim, er bankinn veitir, má hann eigi segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu leyti skyldum þeim, er hann hefir undirgengist. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á rjettum gjalddaga, eða veðið gengur svo úr sjer, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur eigi vátrygðum húseignum, er að veði eru og taldar eru með í virðingu til lántöku, eða sje auglýst sala á eigninni, vegna veðskuldar með forgangsrijetti fyrir veði bankans, eða falli á veðið eftirstöðvar af sköttum eða afgangi, er ganga fyrir kröfum bankans, eða sje bú skuldunauts tekið til gjaldþrotaskifta, eða brjóti lánþegi í verulegum atriðum skyldur sínar samkvæmt lögum og reglugerðum bankans eða lánssamningum, er bankastjórninni heimilt að telja eftirstöðvar lánsins þegar fallnar í gjalddaga fyrirvaralaust.

Þegar eigendaskifti verða að veðsettri eign, getur bankinn heimtað lánið endurgreitt að nokkru eða öllu leyti. En vilji nýr eigandi taka að sjer lánið, má það verða, ef eignarheimild hans er sönnuð og bankastjórnin samþykkir.

Ávalt þegar lán er fallið í gjalddaga, getur bankinn, til lúkningar höfudstóli lánsins, vöxtum og rjettkræfum gjöldum til varasjóðs, látið selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms, samkvæmt ákvæðum í tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr., eða látið leggja það bankanum út til eignar, ef þörf er á. Bankinn þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldu-

64 nauts til greina, nema þau sjeu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur
27. júní hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neinskonar dómsskoti.

Bankinn hefir aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sje rjett og komin í gjalddaga, og skuldunaut er frjálst að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefir skaðast á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. Bankinn getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara á skrifstofu uppboðshaldara.

Í stað þess að veðsett eign verði seld á uppboði, getur skuldunautur, ef hann kys það heldur og bankastjórnin samþykkir, afhent bankanum eignina til fullra umráða og gefið honum óafturkallanlegt umboð til að selja hana eða verja henni til greiðslu skuldarinnar á hvern hátt, er bankastjórn telur hentugt. Skal þá bankinn að síðustu gera eiganda reikningsskil og skila honum því, er hann kann að hafa haft upp úr eigninni umfram veðskuldina og allan kostnað sinn; en að sjálfsögðu greiði skuldunautur það, er á vantar, ef eignin hefir eigi hrokkið fyrir veðskuldinni.

Nú greiðist eigi veðskuld að fullu með söluverði veðsettrar eignar, og getur bankinn þá látið taka fjárnámi aðrar eignir skuldunauts fyrir eftirstöðvum skuldarinnar, eins og fyrir hendi væri dómur eða sátt, fallin í gjalddaga. En skuldunaut er frjálst að höfða mál gegn bankanum, til endurgreiðslu og skaðabóta, ef hann telur kröfur bankans eigi rjettmætar.

24. gr.

Þegar veðsettar eru eignir, er eldur getur grandað og taldar eru með í virðingu til lántöku, skal lántakandi framselja bankanum kröfu sína til brunabótanna, ef þær skyldu brenna. Getur bankinn krafist þess að annast sjálfur greiðslu hinna árlegu váttryggingariðgjalda, gegn því, að árleg ákvæðisgjöld lánþega til bankans hækki að sama skapi, svo að bankinn verði skaðlaus.

Nú verður brunatjón á veðsettri eign, og skal þá bankinn hefja brunabæturnar og greiða lánþega af þeim svo mikið, sem stjórn bankans telur óhætt, svo að lánið sje fulltrygt. Eftirstöðvar brunabótanna getur bankinn, eftir ósk lánþega, geymt og ávaxtað um alt að tveggja ára tíma, og greitt lánþega fjeð er hann hefir endurreit eignina, að öllu eða svo miklu leyti, að bankastjórn telji veðið tryggilegt. Ella skal taka fjeð upp í lánið sem aukaafborgun.

25. gr.

Skuldunautar bankans skulu greiða vexti, afborganir og tillög til vara-sjóðs í einu lagi, með jafnri upphæð samtals hvern gjalddaga, en gjalddagar sjeu einn eða tveir ár hvert, eftir ákvæðum reglugerðar.

Vextir af hverju láni skulu ávalt jafnháir og bankinn greiðir af bankavaxtabrjefum þeim, sem út eru gefin vegna lánsins. Ef brjefin eru happvinn-ingabrjef (sbr. 35. gr.), skal þó í þessu sambandi telja til vaxta af þeim hundr-

aðsgjald það, er bankinn skuldbindur sig til að verja árlega til happvinninga af brjefum þess flokks, er þau tilheyra.

64
27. júní

Afborgunargjaldið skal að minsta kosti nema svo miklu hundraðsgjaldi af upprunalegri upphæð lánsins, að því verði lokið innan þess tíma, er reglugerð ákveður lengstan fyrir lán af hverri tegund. Bankastjórn getur þó leyft, að afborgun af lánum til jarðabóta eða til fjelagsmannvirkja (sbr. 1. gr. 3. lið) sje frestað um 1 eða 2 fyrstu ár lánstímans, gegn því að ákvæðisgjöldin verði upp frá því tiltölulega hærri, svo að láninu verði allt að einu lokið á tilskildum tíma.

Upphæð árstíllagsins til varasjóðs skal ákveðið í reglugerð bankans; þó skal það eigi minna vera en $\frac{1}{4}\%$ og eigi herra en $\frac{3}{4}\%$ af eftirstöðvum lánsins, eins og þær voru fyrir hvern gjalddaga. Má tillagið vera mishátt, eftir því, hværrar tegundar lánið er.

Á hinum ákveðnu gjalddögum má hver lántakandi, án undangenginnar uppsagnar, greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó ekki minna en 100 kr. í einu eða endurborga hana að öllu leyti með bankavaxtabrjefum sama flokks og flokksdeildar og þau brjef voru, er hafa verið gefin út vegna lánsins, eftir ákvæðisverði brjefanna. Útdregin bankavaxtabrjef (sbr. 28. gr.) verða þó eigi notuð til slíkrar endurgreiðslu lána eða aukaafborgana.

Nú vill skuldunautur greiða í peningum aukaafborganir á ákveðnum gjalddögum, eða endurgreiða þannig lán sitt að fullu milli gjalddaga, og skal þá bankinn taka við greiðslunni fyrirvaralaust, ef hann getur það sjer að skaðlausu. Ella má hann krefjast uppsagnar á láninu með svo löngum fyrirvara til næsta innlausnardags bankavaxtabrjefa, að tilsvarendi upphæð brjefa verði þá innleyst, eða krefja skuldunaut um aukagjald, svo hátt, að bankinn geti sjer að skaðlausu geymt fjeð, þar til bankavaxtabrjefin geta orðið innleyst.

26. gr.

Bankinn getur krafist þess, að jafnframt umsókn um lán sje fyrirfram greiddur áætlaður kostnaður við skoðun og virðingu eignar þeirrar, sem boðin er að veði, og annar undirbúningskostnaður, sem eigi verður hjá komist, þótt ekki verði úr lántökunni.

Í reglugerð skal ákveða ferðakostnað og þóknun til virðingarmanna, er bankinn kann að útnefna, og þeirra starfsmanna bankans, er framkvæma skoðun veðsettra eigna samkv. 15. gr., eða önnur störf, er lántakendum ber að greiða.

27. gr.

Hver lántakandi er skyldur að hlíta lögum og reglugerðum bankans, með þeim breytingum, sem löglega verða á þeim gerðar, og skal þar að lútandi ákvæði tekið upp í skuldabrjef þau, er lántakendur undirskrifa.

IV. *Sjóðir bankans og vaxtabrjef.*

28. gr.

Hver flokkur og hver vaxtadeild innan flokks, ef fleiri eru en ein, skal hafa sjerstakan árgjaldasjóð, og skulu í hann lögð öll árgjöld lántakenda, að fráðregnum árstillögum til varasjóðs.

Af sjóðum þessum skal fyrst og fremst greiða vexti af bankavaxtabrjefum í umferð, en því, sem þá er eftir í hverjum sjóði, skal árlega varið til að innleysa vaxtabrjef þess flokks eða flokksdeildar, er í hlut á. Skulu vaxtabrjef þau, er á að innleysa, dregin út eftir hlutkesti, er notarius publicus hefir umsjón með, og fer fram í viðurvist tveggja manna; annan kveður ráðherra til þess, en hinn bankastjórnin. Þá hlutkesti hefir fram farið, skal auglýsa, með minst 6 mánaða fyrirvara, númerin á bankavaxtabrjefum þeim, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði útborguð. Í reglugerð bankans skulu sett nánari ákvæði um auglýsingar þessar.

Aukaaffborgunum og endurborgunum lána, sem greiddar eru í peningum, má verja til nýrra útlána, þó svo, að hin nýju lán endurgreiðist fyrir þann tíma, er önnur lán sama flokks eiga að vera öll greidd. Ella skal þessu fje varið til að innleysa bankavaxtabrjef, er skulu dregin út eftir hlutkesti, eins og áður segir, eða keypt inn til innlausnar.

Bankinn má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er áður segir, innleysa bankavaxtabrjef sín í stærri stil, eða innkalla heilan flokk eða flokksdeild vaxtabrjefa til innlausnar í einu, með auglýsingu og sama fyrirvara. Þó getur bankastjórn, með samþykki stjórnarráðs, afsalað sjer rjetti til að innkalla þannig heilan flokk eða flokksdeild brjefa um ákveðinn árafjölda frá útgáfudegi þeirra.

29. gr.

Í varasjóð renna tekjur samkv. 22. gr., árstillög samkv. 25. gr., vextir af varasjóðnum sjálfum og allar aðrar tekjur bankans, sem eigi eru sjerstaklega ákveðnar til annars. Í varasjóð bankans renna og varasjóðir veðdeildarflokka Landsbanka Íslands, jafnóðum og bankavaxtabrjef hvers flokks eru að fullu innleyst.

Sjóðurinn skal í heild sinni vera til tryggingar öllum útgefnum bankavaxtabrjefum, en í bókum bankans má sundurgreina hann í deildir, eftir því, sem ástæða þykir til.

Af fje varasjóðs má veita lántakendum aukalán í peningum, alt að þeirri upphæð, er afföll af bankavaxtabrjefum þeim nema, er þeir fá lán sín greidd með. Þó má aðallán og aukalán til samans ekki fara fram úr $\frac{3}{4}$ hluta virðingarverðs eignar þeirrar, sem að veði er, og skulu aukalánin endurgreidd á eigi lengri tíma en 5 árum.

Fje varasjóðs skal að öðru leyti ávaxtað í bankavaxtabrjefum bankans sjálfs eða á annn tryggilegan hátt, er reglugerð ákveður og stjórnarráð samþykkir.

Nú hefir bankinn orðið að taka að sjer veðsetta eign (sbr. 23. gr.), og hafi hún eigi selst innan árs frá því, er bankinn tók hana að sjer, og skal þá úr varasjóði greiða veðskuldina, eða að minsta kosti svo mikinn hluta hennar, að eftirstöðvar veðskuldar á eigninni sjeu eigi hærri en þriðjungur virðingarverðs hennar til lántöku, nje heldur hærri en boðið var hæst í eignina, ef uppboð var reynt á henni. Upphæð þeirri, er varasjóður þannig greiðir til lækkunar veðskuldinni eða til lúkningar henni, skal varið til innlausnar bankavaxtabrjefa þess flokks eða flokksdeildar, er lánið tilheyrir. — Skal eignin síðan seld, svo fljótt sem unt er eða sýnt þykir, að eigi sje ávinningur að bíða lengur með söluna, og getur þá kaupandi tekið að sjer eftirstöðvar lánsins. Meðan bankinn hefir slíka eign á höndum sjer, skal eigi að síður árlega greiða tilskildar afborganir og vexti af láninu, er greiðist úr varasjóði, ef tekjur af eigninni sjálfri hrökkva eigi til þess. Í ársreikningum bankans skal gera sjerstaklega grein fyrir hverri eign, er þannig er ástatt um.

30. gr.

Jafnóðum og bankinn innheimtir lán þau, er stofnsjóður verður útlagður með samkv. 4. gr., skal ávaxta stofnsjóðinn í íslenskum ríkisskuldabryfum, bankavaxtabrjefum bankans sjálfs eða öðrum verðbrjefum, er bankastjórn og stjórnarráð telja trygg. Meðan fje sjóðsins kann að bíða þess að verða þannig komið fyrir, skal það ávaxtað í Landsbanka Íslands eða annari tryggri peningastofnun, er stjórnarráðið samþykkir. Má og verja því fje til útlána um stuttan tíma, ekki yfir 6 mánuði, gegn handveði í bankavaxtabrjefum bankans eða öðrum verðbrjefum, er stofnsjóðinn má geyma í samkvæmt þessari grein. Handveðslán þessi mega eigi hærri vera en 8% fyrir neðan gangverð hinna veðsettu brjefa á þeim tíma, er lán er veitt.

Nú hefir bankinn orðið fyrir tapi, og varasjóður hrekkur eigi til greiðslu þess, og greiðist þá tapið úr stofnsjóði. Ef sjóðurinn á þennan hátt lækkar um 10%, má bankinn eigi halda áfram að gefa út bankavaxtabrjef eða veita lán, nema Alþingi ákveði á ný, að bankinn skuli halda áfram störfum og með hvaða skilyrðum.

31. gr.

Handhafar eða eigendur bankavaxtabrjefa þeirra, er innleysa skal samkvæmt 28. gr., geta, gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á ákveðnum gjalddaga, og er eigi skylt að greiða vexti af höfuðstólnum upp frá því.

Ef áritun á brjef sýnir, að það sje eða hafi verið eign ákveðins manns, verður andvirði þess því aðeins greitt handhafa, að eigi verði annað sjeð en

- 64 að hann sje rjettur eigandi samkvæmt óslitnum framsölum, rituðum á brjefið, 27. júní eða það hafi aftur verið framselt til handhafa; en bankinn ber eigi ábyrgð á því, þótt framsölin sjeu fölsuð eða röng að öðru leyti.

Vaxtabrjef bankans og vaxtamiðar þeirra eru undanþegin kyrsetning og löghaldi, og greiðsla andvirðis þeirra til rjetttra eigenda eða löglegra handhafa verður eigi hindruð með neinskonar lögbanni.

32. gr.

Höfuðstóll og vaxtafje, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð bankans, sje höfuðstóls eigi vitjað innan 20 ára, en vaxta innan 5 ára, hvorttveggja talið frá gjalddaga.

33. gr.

Nú glatast bankavaxtabrjef, sem nafnskráð er í bókum bankans, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa brjefsins með 9 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sje þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í þeim blöðum útlendum, er bankastjórn ákveður með samþykki stjórnarráðs. Ef enginn gefur sig fram með brjefið í tæka tíð, getur bankastjórnin gefið út handa hinum skráða eiganda þess nýtt brjef, með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess að nokkur annar, er bankavaxtabrjefið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum.

Um ógilding annara bankavaxtabrjefa fer eftir almennum reglum.

34. gr.

Bankavaxtabrjef þau, er innleyst hafa verið, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal auðkenna þau undir eins ásamt vaxtamiðum og stofnum (talons) þeirra, á þann hátt, að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu, þar til þau, við næstu reikningslok, verða brend í viðurvist endurskoðenda og notarii publici, ásamt vaxtamiðum þeim er innleystir hafa verið það reikningsár.

35. gr.

Bankinn má gefa út sjerstaka deild bankavaxtabrjefa með happvinningum, þann veg, að eigendum eða handhöfum brjefanna sjálfra eða vaxtamiðum þeirra verði, auk höfuðstóls brjefanna eða vaxta, greiddir vinningar eftir hlutkesti, er fram fer undir umsjón notarii publici. Í reglugerð skal kveða nánar á um fyrirkomulag hlutaveltunnar, og má þar meðal annars ákveða, hversu miklu fje eða hve háum hundraðshluta af upphæð happvinningabrjefa í umferð má mest verja árlega til happvinninga. Þar má og ákveða, hversu hár hinn hæsti vinningur má vera.

Bankinn hefir einkarjett til að gefa út vaxtabrjef með happvinningum, þó að óskertum rjetti ríkissjóðs til að gefa út slík brjef.

36. gr.

64

Fje ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða, þar á meðal 27. júlí viðlagasjóðs, má verja til að kaupa bankavaxtabrjef bankans, þó eigi hærra verði en kauphallarverð eða alment gangverð brjefanna er á þeim tíma, er kaupin eru gerð. Alt það geymslufje, er samkv. lögum, skipulagsskrám sjóða eða öðrum gildum ákvæðum má verja til útlána gegn fasteignaveði, má í þess stað geyma í bankavaxtabrjefum Ríkisveðbanka Íslands.

37. gr.

Auk hinnar almennu ábyrgðar ríkisins, samkv. 7. gr. 4. lið, heimilast ríkisstjórninni að taka fyrir ríkissjóðsins hönd sjerstaklega ábyrgð á greiðslu vaxta og höfuðstóls einstakra deilda af bankavaxtabrjefum bankans, er kunna að verða gefnar út eingöngu til sölu utanlands.

V. *Stjórn bankans og reikningsskil.*

38. gr.

Í stjórn bankans eru 3 menn, er stjórnarráðið skipar, einn aðalbankastjóri og tveir meðstjórnendur.

Stjórnarráðið getur vikið bankastjórn frá um stundarsakir, einum eða fleirum, þegar því þykir brýn nauðsyn til bera, og að fullu og öllu, ef miklar sakir eru, enda geri þeim skriflega grein fyrir, hvað veldur.

Stjórnarráðið setur mann til að gegna bankastjórastarfi um stundarsakir, ef bankastjóri forfallast eða sæti hans verður óskipað að sinni.

Nánari fyrirmæli um daglega stjórn bankans og um samband bankastjóranna sín á milli getur ráðherra sett.

39. gr.

Stjórnarráðið skipar bókara og fjehirðir bankans, ákveður laun þeirra og vikur þeim frá, alt að fengnum tillögum bankastjórnar.

Fyrst um sinn má þó fresta skipun bókara og fjehirðis, og skal þá Landsbanka Íslands falið að annast út- og innborganir bankans og aðrar daglegar afgreiðslur, að svo miklu leyti, sem unt er, gegn þóknun, er stjórnnum bankanna kemur saman um eða stjórnarráðið ákveður, að fengnum tillögum þeirra.

Aðra starfsmenn bankans ræður bankastjórn eftir þörfum og ákveður laun þeirra.

40. gr.

Tveir bankastjórar skulu undirskrifa, er gefa skal út eða framselja bankavaxtabrjef, önnur verðbrjef eða aðrar skriflegar skuldbindingar. Þó er

64 bankastjórn heimilt að veita einum af starfsmönnum bankans umboð til þess
27. júní að skuldbinda bankann í þessum efnum með undirskrift sinni ásamt aðal-
bankastjóra.

Verði ágreiningur milli bankastjóranna um eitthvert mál, er bankann
varðar, ræður meiri hluti bankastjórnar.

41. gr.

Aðalbankastjóri hefir laun og dýrtíðaruppbót eins og bankastjóri lands-
banka Íslands, þó svo, að í stað hundraðshluta af ársarði komi $\frac{1}{20}\%$ af sam-
anlagðri upphæð allra bankavaxtabrjefa, er í gildi verða við lok hvers reik-
ningsárs, samt aldrei af hærri upphæð en 10 milj. króna.

Meðstjórnendur hafa hvor um sig helming fastra launa og dýrtíðarupp-
bótar á móti aðalbankastjóra, auk $\frac{1}{60}\%$ af upphæð bankavaxtabrjefa.

Fyrst um sinn skulu þó tveir af bankastjórum Landsbanka Íslands, er
stjórnarráðið tilnefnir, gegna störfum sem meðstjórnendur Ríkisveðbankans, án
sjerstakrar þóknunar.

Laun bankastjóra og allra starfsmanna greiðast af bankans fje.

Aðalbankastjóri má ekki hafa embættisstörf á hendi nje reka sjálfur
aðra atvinnu.

42. gr.

Tveir skulu vera endurskoðunarmenn við bankann, og kýs hið sameinaða
Alþingi annan þeirra til 3 ára í senn, en hinn endurskoðunarmanninn nefnir
ráðherra til. Skulu þeir hafa stöðugt eftirlit með rekstri bankans og rannsaka
reikninga hans í hverju einstöku atriði og bera þá saman við bækur bankans,
verðbrjefaeign hans og heimaþje. Þeir skulu að minsta kosti tvisvar á ári sann-
reyna, hvort heimaþje bankans og eignir sjeu fyrir hendi.

Endurskoðunarmennirnir gefa skýrslu til stjórnarráðsins með ársreikn-
ingum bankans, og endranær þegar þeim þykir ástæða til.

Laun endurskoðunarmanna eru 1000 kr. til hvors þeirra, auk dýrtíðar-
uppbótar eftir sömu reglum og gilda um starfsmenn ríkisins. Meðan það skipu-
lag er um stjórn bankans, sem í 3. málsg. 41. gr. segir, skulu endurskoðunar-
menn Landsbankans endurskoða reikninga Ríkisveðbankans án sjerstakrar
þóknunar.

Stjórn bankans er ávalt skylt að veita ráðherra alla þá vitneskju um
hag bankans, sem honum þurfa þykir. Ráðherra getur og, hvenær sem er, látið
skoða allan hag bankans.

43. gr.

Bankastjórnin skal á hverju miðju reikningsári gefa ráðherra stutt yfir-
lit yfir hag bankans, er birta skal í B-deild Stjórnartíðindanna, og við árslok
fullkominn ársreikning og skýrslu um hag og starfsemi bankans á árinu. Ráð-

herra úrskurðar og kvittar hinn endurskoðaða ársreikning, og skal þvínæst **64**
 birta útdrátt úr honum í B-deild Stjórnartíðindanna og enn fremur í nokkrum **27. júní**
 helstu blöðum landsins.

44. gr.

Bankinn skal koma upp umboðsskrifstofum svo víða úti um land, sem bankastjórn og stjórnarráð telur þörf á, og svo fljótt, sem við verður komið. Umboðsskrifstofur bankans geta eigi sjálfar veitt lán, en aðalstörf þeirra skulu vera að taka við umsóknum um lán og veita lánbeiðendum leiðbeiningar viðvirkjandi lántökunni og undirbúningi undir hana, að borga út lán, er bankinn veitir, ef fje til þess er fyrir hendi á skrifstofunni, að annast innheimtu árgjalda, sölu bankavaxtabrjefa og eftirlit með veðsettum eignum, hver í sínu umdæmi.

Ráðherra setur umboðsskrifstofunum nánari starfsreglur og ákveður þóknun til umboðsmanna, hvorttveggja eftir tillögum bankastjórnar.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið í Reykjavík, 27. júní 1921.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.
 (L. S.)

Pjetur Jónsson.